

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Державний вищий навчальний заклад
«Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника»

ПРОВАДЖЕННЯ В СІМЕЙНИХ СПРАВАХ

(назва навчальної дисципліни)

ПРОГРАМА
вибіркової навчальної дисципліни

підготовки	Бакалавра (назва освітнього рівня)
галузі знань	08 «Право» (шифр і назва галузі знань)
спеціальності	081 «Право» (шифр і назва спеціальності)

Івано-Франківськ
2019 рік

РОЗРОБЛЕНО ТА ВНЕСЕНО: навчально-науковий юридичний інститут
Прикарпатського національного
університету імені Василя Стефаника

РОЗРОБНИКИ ПРОГРАМИ: доцент кафедри судочинства
Марія Володимирівна Логвінова

Обговорено та рекомендовано Вченою радою навчально-наукового
юридичного інституту ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені
Василя Стефаника»

« 26» грудня 2019 р., протокол № 4

ВСТУП

Програма вивчення вибіркової навчальної дисципліни «Проведення в сімейних справах» складена відповідно до освітньої програми підготовки бакалавра напряму підготовки (спеціальності) 081 «Право»

Предметом вивчення навчальної дисципліни є система правових норм, що регулюють діяльність та пов'язані з нею процесуальні правовідносини суду та учасників судового процесу, що виникають при здійсненні правосуддя в сімейних справах.

Міждисциплінарні зв'язки:

Навчальна дисципліна носить комплексний міжгалузевий характер.

Теоретичною основою для засвоєння дисципліни є базові знання теорії держави і права, цивільного права, сімейного права, цивільного процесуального права України.

Формування професійних умінь та навиків з дисципліни «Проведення в сімейних справах» передбачає наявність у студентів вмінь та навиків в сфері тлумачення та застосування норм права, складання процесуальних документів.

Програма навчальної дисципліни складається з таких змістових модулів:

1. Особливості судового розгляду справ, що впливають з шлюбних відносин.
2. Судовий розгляд справ по спорах, що виникають із правовідносин батьків і дітей.

1. Мета та завдання навчальної дисципліни

1.1. Метою викладання навчальної дисципліни «Проведення в сімейних справах» є освоєння та розуміння студентами процесуальних особливостей судового розгляду шлюбно-сімейних справ; вироблення вмінь і навиків, що дозволяють вільно орієнтуватися в національному законодавстві, що регулює процедуру вирішення спорів між учасниками сімейних відносин.

1.2. Основними завданнями вивчення дисципліни «Проведення в сімейних справах» є: ознайомити студентів із джерелами цивільного

процесуального та сімейного права і прищепити вміння працювати з ними; навчити користуватися нормами цивільно-процесуального та сімейного законодавства при вирішенні конкретних правових питань; сформувати у студентів сучасний погляд на тенденції розвитку процесуальних відносин при вирішенні сімейних спорів; навчити тлумачити та застосовувати норми цивільно-процесуального та сімейного права, заохочувати студентів до критичного аналізу теоретичного матеріалу, законодавчої бази та прикладів з судової практики; юридично грамотно оцінювати та кваліфікувати факти і обставини, складати позовні заяви, заяви та інші процесуальні документи.

1.3. Згідно з вимогами освітньої програми студенти повинні:

знати:

- основні засади здійснення цивільного судочинства у сімейних справах;
- процесуальні прав та обов'язки учасників сімейних справ;
- процесуальні особливості відкриття провадження у різних категоріях сімейних справ у суді;
- процесуальні особливості підготовки сімейних справ до судового розгляду;
- особливості юрисдикції та підсудності окремих категорій сімейних справ;
- процесуальні особливості судового розгляду різних категорій сімейних справ;
- процесуальні особливості судових рішень у сімейних справах різних категорій;
- особливості виконання рішень суду в окремих категорій сімейних справ;
- тенденції розвитку матеріального та процесуального законодавства в сфері вирішення сімейних спорів.

вміти :

- вільно оперувати правовою термінологією цивільного процесуального та сімейного права;
- аналізувати правові джерела (міжнародно-правові акти, національне законодавство), що регламентують питання судового вирішення та розгляду справ між учасниками сімейних відносин;
- правильно визначати цивільну юрисдикцію у сімейних справах, засоби доказування та перелік доказів;
- складати цивільно-процесуальні документи (проекти позовних заяв, заперечень проти позову, зустрічних позовних заяв, ухвал, судових рішень тощо);

- аргументувати власну точку зору та прийняте за конкретним завданням рішення.

На вивчення навчальної дисципліни відводиться 90 години / 3,0 кредити ЄКТС.

2. Інформаційний обсяг навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Особливості судового розгляду справ, що впливають з шлюбних відносин

Загальні положення судового захисту в сімейних справах. Суб'єктивні сімейні права та охоронювані законом сімейні інтереси як об'єкт захисту в порядку цивільного судочинства. Поняття сімейного спору, його види (категорії). Теоретичне і практичне значення аналізу процесуальних особливостей розгляду і вирішення сімейних справ. Співвідношення загальних і спеціальних процесуальних норм, їх роль в процесі розгляду окремих категорій сімейних справ. Природа правових висновків Верховного Суду України з сімейних справ, рішень Європейського суду з прав людини.

Особливості судового розгляду справ про розірвання шлюбу, визнання його недійсним та встановлення режиму окремого проживання подружжя. Правове регулювання укладення та розірвання шлюбу. Право на укладення шлюбу і на його розірвання. Цивільна юрисдикція справ про розірвання шлюбу. Підстави розірвання шлюбу в судовому порядку. Особливості порушення справ про розірвання шлюбу та змісту позовної заяви. Особи, які мають право на порушення справ про розірвання шлюбу. Особливості підготовки до судового розгляду справ про розірвання шлюбу. Об'єднання і роз'єднання позовних вимог, пред'явлення зустрічного позову у справах про розірвання шлюбу. Особливості судового розгляду. Предмет доказування у справах про розірвання шлюбу. Строки розгляду справ. Порядок проведення судового засідання та склад суду. Доказування у справах про розірвання шлюбу. Примирення подружжя та його відмінність від мирової угоди. Спори, які можуть бути вирішені під час судового розгляду справ про розірвання шлюбу. Судове рішення у справах про розірвання шлюбу. Момент набрання рішенням про розірвання шлюбу законної сили та його правове значення для сімейних правовідносин.

Підстави визнання шлюбу недійсним в суді та в органах ДРАЦСу. Судовий порядок визнання шлюбу недійсним. Особливості порядку доказування. Наслідки визнання шлюбу недійсним.

Процесуальні особливості встановлення режиму окремого проживання подружжя в порядку позовного провадження. Судовий розгляд справ про встановлення режиму окремого проживання подружжя в порядку окремого провадження.

Судовий розгляд справ про поділ майна подружжя. Строк позовної давності подання до суду позовної заяви про поділ майна. Підсудність спорів про правовий режим майна подружжя. Склад учасників справи. Судове представництво. Зміст, предмет, підстава позову. Предмет доказування. Конкретні обставини справи і доказові факти, їх співвідношення з предметом доказування. Особливості порушення і підготовки справи в суді. Примирення сторін. Особливості судового розгляду справ про поділ спільної власності подружжя та про зміну, розірвання, визнання недійсним шлюбного договору. Судове рішення: зміст і правові наслідки набрання ним законної сили. Особливості виконання рішення суду.

Змістовий модуль 2. Судовий розгляд справ по спорах, що виникають із правовідносин батьків і дітей

Встановлення в судовому порядку походження дітей. Загальна характеристика підстав для виникнення прав та обов'язків батьків і дітей та визначення походження дитини. Презумпція батьківства. Добровільне визначення походження дитини. Визнання батьківства в судовому порядку. Види судового провадження у справах про визнання батьківства, материнства. Категорії справ про визнання батьківства, материнства, що розглядаються в порядку позовного та окремого проваджень.

Підсудність справ про визнання батьківства, материнства. Порушення справи. Склад осіб, які беруть участь у справі, яка розглядається в порядку позовного провадження. Процесуальне становище дитини, щодо якої ставиться питання про визнання батьківства, материнства. Можливість процесуальної співучасті та участі третіх осіб. Підготовка справи до судового розгляду. Особливості доказування у справах про визнання батьківства, материнства. Судова експертиза як один із засобів доказування у справах про визнання батьківства, материнства. Судовий розгляд. Особливості змісту рішення при задоволенні позову про визнання батьківства, материнства.

Розгляд справ про встановлення факту батьківства, материнства в порядку окремого провадження. Підсудність справи. Учасники процесу. Судове доказування і докази. Особливості змісту рішення у справах окремого провадження по даній категорії сімейних справ.

Загальна характеристика судового розгляду справ про оспорювання батьківства (материнства).

Процесуальні особливості судового розгляду спорів, що виникають з аліментних зобов'язань. Поняття аліментних зобов'язань. Основні особливості аліментних правовідносин (суб'єкти, підстави виникнення та припинення, обсяг аліментного зобов'язання). Договір про сплату аліментів. Судові спори щодо договорів про сплату аліментів. Позовне і наказне провадження за вимогами про стягнення аліментів.

Процесуальні особливості вирішення аліментних справ за правилами наказного провадження.

Розгляд аліментних спорів в порядку позовного провадження. Підсудність справ про стягнення аліментів. Склад учасників аліментних справ. Питання процесуального статусу дитини в справах про стягнення аліментів. Особливості участі третіх осіб у цих справах. Підготовка справ про стягнення аліментів до судового розгляду. Судові витрати. Об'єднання позовів у справах про стягнення аліментів. Розшук відповідача. Зустрічний позов. Судовий розгляд. Позови про збільшення, зменшення і про звільнення від сплати аліментів. Особливості змісту рішення у справах про стягнення аліментів. Виконання рішень у справах про стягнення аліментів. Склад осіб, які беруть участь у виконанні. Порухення виконавчого провадження. Розшук боржника. Індexсація аліментів. Поворот виконання рішень про стягнення аліментів. Видача дубліката виконавчого листа. Визначення та стягнення заборгованості по аліментах.

Особливості розгляду справ про аліментні зобов'язання інших членів сім'ї та родичів. Право на одержання утримання неповнолітніх та повнолітніх непрацездатних братів і сестер, онуків, діда, бабу, прадіда, прабабу, фактичних вихователів, мачухи і вітчима. Підстави виникнення аліментних зобов'язань. Порядок сплати і стягнення аліментів. Добровільний та примусовий порядок сплати аліментів, що виплачуються за договором сторін. Стягнення аліментів у судовому порядку. Цивільна юрисдикція, підготовка справи до судового розгляду, судовий розгляд. Судове рішення. Виконання рішення суду.

Судовий розгляд справ, пов'язаних з вихованням дітей. Правова природа судових спорів про право на виховання дітей. Основні категорії сімейних справ, пов'язаних із вихованням дітей (про визначення місця проживання дитини; про участь у вихованні дитини того з батьків, хто проживає окремо від неї; про позбавлення батьківських прав; про відібрання дитини від батьків без позбавлення їх батьківських прав). Цивільна юрисдикція справ. Учасники судового процесу. Питання процесуального статусу дитини в справах,

пов'язаних із вихованням дітей. Участь органів опіки та піклування, форми участі. Участь прокурора. Обставини, що підлягають встановленню при розгляді справ, пов'язаних з вихованням дітей. З'ясування і врахування думки дитини при розгляді та вирішенні справ даної категорії. Зміст судового рішення, особливості його резолютивної частини. Виконання рішень у справах, пов'язаних із вихованням дітей. Роль суду в процесі виконання рішень. Склад осіб, які беруть участь у виконавчому провадженні. Відповідальність за невиконання рішення про передачу дитини. Зміна порядку та способу виконання рішення у справах про право на виховання дітей.

Процесуальні особливості розгляду справ про усиновлення дітей. Правова природа справ про усиновлення. Підсудність справ про усиновлення. Склад учасників провадження у справах про усиновлення. Особливості порушення, підготовки і судового розгляду справ про усиновлення дітей. Предмет доказування. Конкретні обставини справи і доказові факти, їх співвідношення з предметом доказування. Порядок урахування думки неповнолітньої дитини. Висновок органу опіки та піклування у справах про усиновлення. Судове рішення: зміст і правові наслідки набрання рішенням законної сили.

Судовий порядок скасування усиновлення або визнання його недійсним. Підстави скасування усиновлення або визнання його недійсним. Особи, які мають право на звернення до суду з позовом про скасування усиновлення або визнання усиновлення недійсним. Підсудність, підготовка справи до судового розгляду. Особливості розгляду справ про скасування усиновлення або визнання усиновлення недійсним. Судове рішення. Виконання рішення суду.

Судовий захист прав та інтересів, що виникають з інших сімейних правовідносин, шляхом встановлення судом правовідношення та (або) юридичного факту, що є підставою для виникнення, зміни чи припинення правовідношення. Розгляд судом справ про встановлення факту родинних відносин між фізичними особами.

Процесуальні характеристики встановлення факту перебування фізичної особи на утриманні.

Процесуальні особливості розгляду судом справ про реєстрації шлюбу, розірвання шлюбу, усиновлення.

Судовий розгляд справ про проживання однією сім'єю чоловіка та жінки без шлюбу.

Процесуальні особливості розгляду судом справ про встановлення факту народження особи в певний час у разі неможливості реєстрації органом

ДРАЦСу факту народження, у тому числі на тимчасово окупованій території України.

3. Рекомендована література

3.1. Логвінова М.В. Провадження в сімейних справах: матеріали до хрестоматії з дисципліни. Івано-Франківськ : НБ ПНУ, 2018. URL: <http://lib.pnu.edu.ua/elibrary-res.php?a=%D1%85%D1%80%D0%B5%D1%81%D1%82%D0%BE%D0%BC%D0%B0%D1%82%D1%96%D1%8F&nom=2>

3.2. Сімейне право України : підручник / за заг. ред. В.І.Борисової та І.В.Жилінкової. 3-тє вид., переробл. і допов.; Рек.МОН. Київ: Юрінком Інтер, 2011. 264 с.

3.3. Сімейне право України : навч. посіб. / Світлана Михайлівна Лепех. Рек. МОН. Львів : ВЦ ЛНУ ім. І.Франка, 2010. 318 с.

3.4. Цивільний процес України: підручник / [Білоусов Ю. В. та ін.] ; за заг. ред. д-ра юрид. наук, доц. М. М. Ясинка. Київ: Правова єдність : Алерта, 2014. 743 с.

3.5. Цивільний процес України : підруч. для студентів юрид. спец. ВНЗ / [Ківалов С. В. та ін.] ; за заг. ред. Заслуж. юриста України, д-ра юрид. наук, проф. Мінченко Р. М. Херсон : Олди-плюс, 2014. 719 с.

4. Форма підсумкового контролю успішності навчання залік

5. Засоби діагностики успішності навчання: тематичні письмові самостійні роботи у формі рефератів; опитування на практичних заняттях; тестування; модульний контроль.

Примітки:

1. Програма нормативної навчальної дисципліни визначає місце і значення навчальної дисципліни, її загальний зміст та вимоги до знань і вмінь. Програма нормативної навчальної дисципліни є складовою державного стандарту вищої освіти. Програма вибіркової навчальної дисципліни розробляється вищим навчальним закладом.
2. Програма навчальної дисципліни розробляється на основі освітньо-професійної програми.